

Arkeologisk förundersökning 2013

Stadt Hamburg 13

GRUNDUNDERSÖKNING

Malmö stad, Malmö kommun
Skåne län

Arkeologisk förundersökning 2013

Stadt Hamburg 13

GRUNDUNDERSÖKNING

Malmö stad, Malmö kommun
Skåne län

Skånearkeologi

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk förundersökning 2013

Stadt Hamburg 13

Grundundersökning

Malmö stad, Malmö kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2013:11

Författare: Per Sarnäs

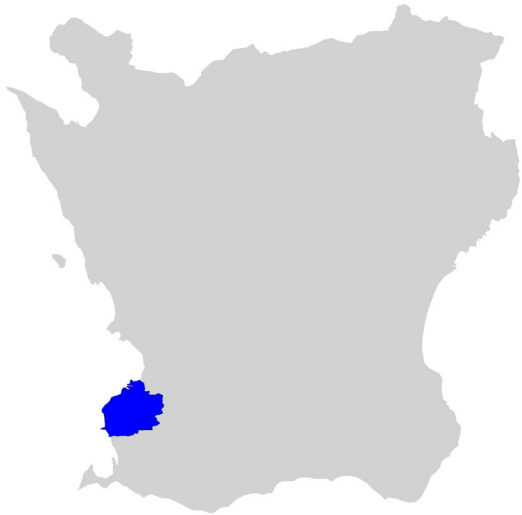
Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Per Sarnäs

Tryck: Elanders Sverige AB 2013

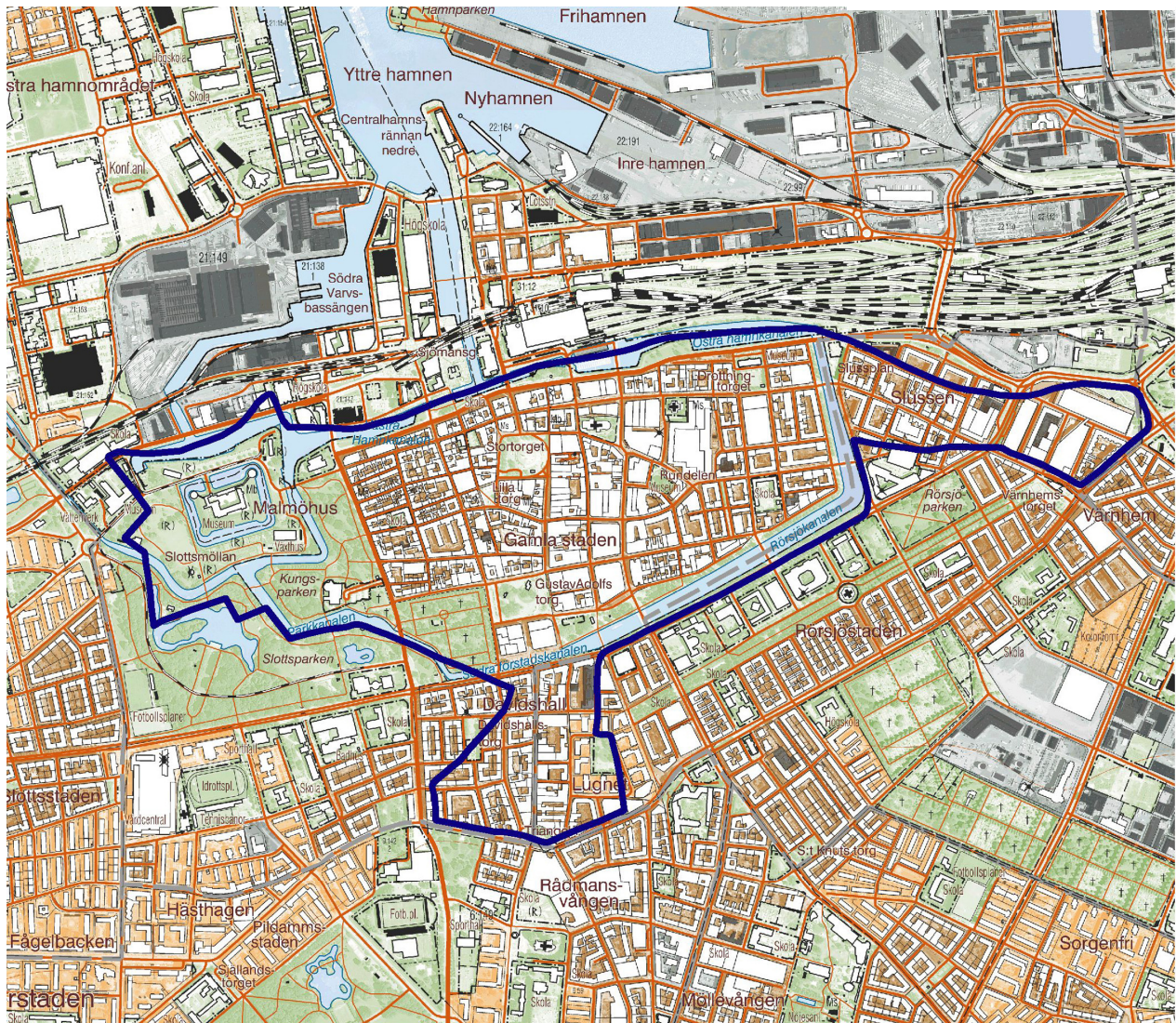
Innehåll

Inledning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR	5
Undersökningsresultat	6
Referenser	7
Tekniska och administrativa uppgifter	8

Figur 1. Karta över Skåne med Malmö kommun markerat med blå färg

Figur 2. Karta över del av Malmö med fornlämning 20 markerat med heldragen blå linje.

Inledning

Med anledning av sättningssprickor i fasaden på gamla BeKå huset vid Gustav Adolfs torg, inom fornlämning nr 20, genomfördes en undersökning av husgrundens beskaffenhet genom att uppta tre provgropar. I och med att huset ligger inom fornlämning 20 och att schakten var tämligen stora beslutade länsstyrelsen i Skåne län om en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning (431-27833-2013). Skånearkeologi har utfört uppdraget.

Topografi och fornlämningsmiljö

Gustav Adolfs Torg låg fram till 1800-talets början utanför själva staden och utgjordes av stora sjö- och kärrmarker fram tills Skåne blev svenskt och staden befästes och bastion Malmö uppfördes. Söderport låg under medeltiden vid nuvarande Södergatans mynning ut mot Stora Nygatan. Porten revs på 1670-talet då en stor modernisering av försvarsverken skedde och flyttades västerut till nuvarande Engelbrektsgatans mynning i Stora Nygatan. Efter 1658 då Skåne blev svenskt byggdes försvarsverken ut i området och 1675 färdigställdes bastion Malmö. Rester efter bastionens murar ligger kvar under torget. Gustav Adolfs torg har fått sitt namn efter konung Gustav IV Adolf. År 1805 gav kungen tillstånd till att riva de gamla befästningarna, planera för nya kvarter och anlägga det nya torget (Isberg 1923; Rosborn 1984).

BeKå huset som ursprungligen uppfördes som teater stod färdigt 1809. Huset var teater fram till 1938 (Richter 2009).

TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR

G19:12, MK 86

I samband med ledningsarbeten i östra delen av Gustav Adolfs Torg upptogs sammanlagt fyra schakt med en total yta av ca 15 m². I det största och djupaste schaktet påträffades under ett 1,20 meter påfört lager en trävattenledning i SV-NO riktning. Vattenledningen, en trästock med långsgående borrarhål i mitten, användes för att leda in färskvatten till staden. Den ledde troligen fram till den stora cistern som fanns på Stortorget. Den funna vattenrännan är troligen från 1600–1700-talet.

I norra schaktkanten framkom ett lager med lagda kullerstenar. Stenarna låg ca 2,50 meter under nuvarande markyta och härrör troligen från någon byggnadsaktivitet, kanske en försvarsanläggning från 1600–1700-talet. I de övriga tre uppgrävda schakten, som var betydligt grundare och endast ca 0,60 meter djupa, påträffades endast omrörda jordmassor (Assarsson 2006).

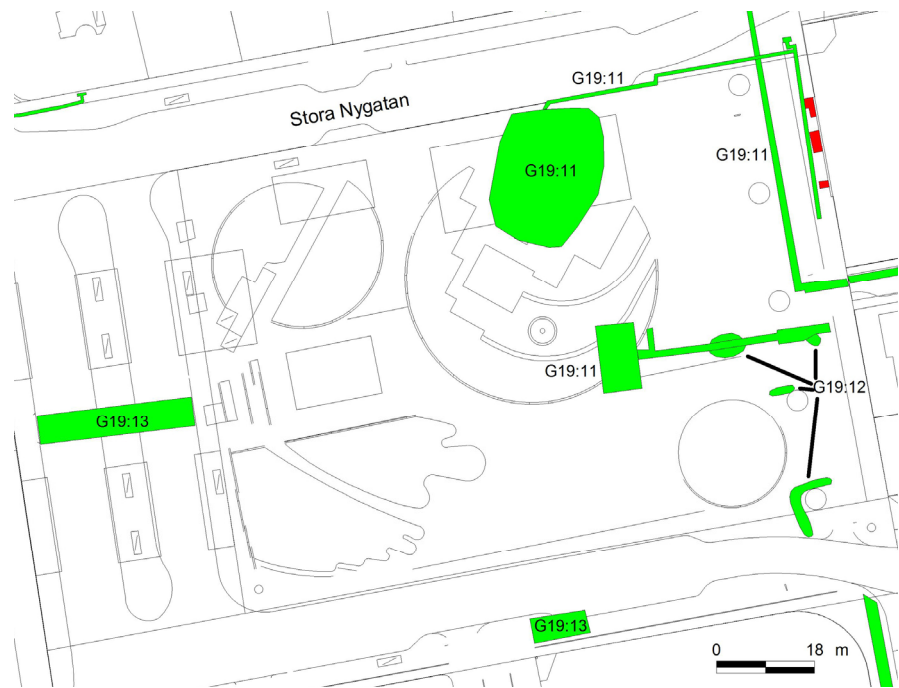
G19:11, MHM 8461

Vid en schaktningsövervakning 1996 påträffades lämningar efter en bastion i form av grundmurar samt pålverk. Väster om denna konstruktion framkom delar av en vallgrav och trävattenledningar. Det framkom även rester av en mur och ytterligare fyra trävattenledningar i ett schakt som låg längre söderut (Ohlsson 2008).

G19:10, MHM 7305

I samband med omläggning av VA- och gasledningar genomfördes en schaktningsövervakning längs Stora Nygatan. Det mesta var omrört vid tidigare ledningsarbeten. Enligt rapporten kunde tre huvudsakliga faser dokumenteras. Faserna utgjordes av den medeltida Söderport vid korsningen Stora Nygatan och Södergatan, den nya Söderport vid Engelbrektsgatans mynning samt en vallgrav som dateras till sent 1600-tal (Carlberg-Kriig 1992).

Figur 3. Planen visar ett urval av äldre undersökningar som har gjorts på Gustav Adolfs Torg. På planen saknas framförallt undersökningen i Stora Nygatan (G19:10). De tre nyupptagna provgroparna är fyllda med röd färg.

G19:09, MHM 6848

I samband med indragning av VA till BeKå huset påträffades en trävattenledning ute i den dåvarande gatan (Siech 1986). Schaktet låg ungefär där den sydligaste provgropen grävdes.

Undersökningsresultat

Tre provgropar på tillsammans 19 m² grävdes med grävmaskin. Schakten blev som mest 1,3 meter djupa mätt från markplan (ca 2,5 m ö.h.). Grunden visade sig vara gjuten med tegel som sparsten och sträckte sig 0,9 meter under markplan. Fyllningen utgjordes av sand och jord med en hel del taktegel och var lös och lättgrävd. Enstaka fynd av djurben framkom. Drygt en meter väster om huslivet låg diverse kablar som gick i ett schakt som löpte nästan parallellt med huset. Sträckningen sammanfaller med schaktningsövervakningen 1996 (G19:11). I den breda delen av det nordligaste schaktet framkom betong så man blev tvungen att flytta schaktet en meter längre söderut

Figur 4. Fotot visar det sydligaste schaktet.

Referenser

Litteratur

- Bager, E. 1971. Malmö byggnadshistoria till 1820. Malmö stads historia del I.
- Isberg, A., U. 1923. Handbok med uppgifter och förklaringar till A. U. Isbergs historiska karta över Malmö stad.
- Richter, J. 2009. Vägen till folkteatern. När teatern kom till Malmö. Boken om ett tvåhundraårsjubileum. Malmö Stadsarkiv.
- Rosborn, S. 1984. Malmö. Den medeltida staden och dess omland. Medeltidsstaden 67. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer.

Opublicerat material

- Assarsson, H. 2006. Gustav Adolfs torg – dokumentation i samband med ledningsdragnig för el och dränering inom RAÄ 20. Enheten för Arkeologi Rapport 2006:033.
- Carlberg-Kriig, A. 1992. Rapport över antikvarisk kontroll, Gustav Adolfs Torg. Arkivrapport Malmö museer.
- Ohlsson, Th. 2008. Bastion Malmö – Dokumentation i samband med ledningsdragnig för fjärrvärme och fjärrkyla, samt uppförande av byggnad för restaurang, RAÄ Malmö 20. Enheten för Arkeologi Rapport 2008:108.
- Siech, S. 1985. Rapport över Gatuschakt Gustav Adolfs Torg. Arkivrapport Malmö museer.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer	431-27833-2013
Skånearkeologis diarienummer	201318
Arkivnummer	G019:18
Län	Skåne
Kommun	Malmö
Fastighet	Stadt Hamburg 13
RAÄ-nummer	20
Ekonomiska kartans blad	2C:23
Koordinatsystem	Sweref 99 TM
X koordinat	6163711
Y koordinat	374091
M ö.h.	2,5-3,8
Fältarbetstid	2013-12-03
Antal arbetsdagar	1
Antal arkeologtimmar	5
Undersökt yta	19 m ²
Platsansvarig	Per Sarnäs
Uppdragsgivare	HM Sverige AB
Kostnader, arkeologi	
Fältarbete:	3 250:-
Rapport:	3 900:-
Tryck:	1 000:-
Summa:	8 150:-